

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

заможляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

Людмила Кондратова

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Конспекти уроків

4 клас

Посібник для вчителя

До підручника Л.Г. Кондратової

НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН
ТЕРНОПІЛЬ

УДК 371.32:78
ББК 74.268.53
К 55

Рецензенти:

В.М. Бовсунівський — кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики викладання навчальних дисциплін Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
Н.П. Мілюкова — вчитель музичного мистецтва ЗОШ №1 м. Мелітополя Запорізької області

Серію «Бібліотека вчителя» засновано 2007 р.

Кондратова Л.Г.

К 55 Музичне мистецтво : конспекти уроків : 4 кл. : до підручника Л.Г. Кондратової / Л.Г. Кондратова. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 144 с. (Серія «Бібліотека вчителя»).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-4185-0

У посібнику вміщено розробки уроків з музичного мистецтва для 4 класу відповідно до нової навчальної програми Міністерства освіти і науки України для загальноосвітніх навчальних закладів і підручника «Музичне мистецтво. 4 клас» (автор Кондратова Л.Г.).

Поданий матеріал містить методичні рекомендації, календарно-тематичні та поурочні плани, додаток із текстом пісенного репертуару та нотний текст творів для музикування і виконання в русі.

Для вчителів музики, студентів музично-педагогічних факультетів, викладачів.

УДК 371.32:78
ББК 74.268.53

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-4185-0

© Кондратова Л.Г., 2015
© Навчальна книга — Богдан, 2015

ВСТУП

Методичний посібник розраховано для вчителів музичного мистецтва, що викладають предмет у 4 класі загальноосвітньої школи. До змісту посібника входять: методичні рекомендації, календарно-тематичні та поурочні плани, а також додатки з текстом пісенного репертуару та нотний текст творів для музикування і виконання в русі.

Пропонований методичний посібник розроблено відповідно до вимог нової програми «Музичне мистецтво» для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів 2011 р. (автори: Хлебникова Л.О., Дорогань Л.О., Івахно І.М., Кондратова Л.Г., Корнілова О.В., Лобова О.В., Міщенко Н.І.) та вимог Державного стандарту початкової загальної середньої освіти.

Метою освітньої галузі «Мистецтво» є формування і розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей та способів художньої діяльності шляхом здобуття власного естетичного досвіду.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів і потреб, естетичних ідеалів, здатності розуміти та інтерпретувати твори мистецтва, оцінювати естетичні явища;
- формування в учнів на доступному рівні системи художніх знань і вмінь, яка відображає цілісність та видову специфіку мистецтва;
- розвиток емоційно-почуттєвої сфери учнів, їх художніх здібностей і мислення, здатності до самовираження та спілкування.

ВИТЯГ ІЗ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ «МИСТЕЦТВО»

МУЗИЧНА ЛІНІЯ

Зміст початкової загальної освіти	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Твори музичного мистецтва. Елементи музичної мови, прийоми музичного розвитку. Музичні жанри і форми. Засоби виконання музики	– мати уявлення про мову музики, прийоми її розвитку, основні музичні жанри, форми, засоби виконання; народну і професійну музику, її взаємозв'язок з іншими видами мистецтва; про музичні традиції рідного краю
Практична музична діяльність. Взаємозв'язок музики з іншими видами мистецтва	– розуміти виражальні засоби музики, її значення у житті людей, культурному середовищі – уміти інтерпретувати зміст музичних творів (засобами слова, малюнка, пластики); висловлювати естетичне ставлення до них; втілювати свої почуття та думки у практичній музичній діяльності – застосовувати найпростіші поняття і терміни у процесі аналізу-інтерпретації та оцінювання музики; вокально-хорові навички відповідно до правил співу; досвід творчого музичного самовираження

ВИТЯГ ІЗ ПРОГРАМИ «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»
4 КЛАС
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма з музичного мистецтва для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів розроблена відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти. Програма визначає концептуальні підходи до музичної освіти учнів початкових класів, конкретизує музично-освітні завдання, розподіляє художньо-педагогічний матеріал, враховує національні музично-педагогічні традиції та сучасні тенденції розвитку національної та світової музичної культури.

В основу програми покладено провідні положення сучасної музичної педагогіки, а саме:

- визначення мети загальної музичної освіти у широкому культурологічному контексті;
- підхід до сприймання музики як основи загальної музичної освіти;
- ставлення до музичного мистецтва як джерела і предмета духовного спілкування.

Програмою передбачено неперервність і наступність завдань і змісту музичної освіти у початковій та основній школі; варіативність її змісту та поліхудожність, що реалізується через встановлення зв'язків між музикою та іншими видами мистецтва.

Програма ґрунтується на таких принципах музичної педагогіки:

- орієнтація на духовний розвиток особистості засобами музичного мистецтва;
- зв'язок музики з життям;
- опора на три типи музики — пісню, танець, марш;
- активізація музичного мислення;
- єдність емоційного і свідомого, художнього і технічного;
- взаємодія мистецтв;
- особистісно-діяльнісний підхід, визнання самотності й самоцінності особистості учня.

У програмі реалізовано ідею загальної музичної освіти учнів на основі української національної культури. Її суть полягає у ставленні до музичного мистецтва як невід'ємної частини духовного життя народу; у зверненні до народної музичної творчості крізь призму її життєвих зв'язків із духовним, матеріальним та практичним світом людини; у розгляді української музичної культури в діалектичній єдності з музикою інших народів; у вивченні професійної музики крізь призму її фольклорних джерел; у розкритті естетичного змісту української народної і професійної музики на основі осягнення учнями суті й особливостей музичного мистецтва.

Мета і завдання музичної освіти учнів 1-4 класів зумовлені соціальними функціями музичного мистецтва та вимогами Державного стандарту початкової загальної освіти.

Метою музичної освіти в початковій школі є формування основ музичної культури учнів як важливої і невід'ємної частини їхньої духовної культури, комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі сприймання й інтерпретації кращих зразків української та світової музичної культури, а також формування естетичного досвіду, емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва.

Ця мета конкретизується в основних завданнях, спрямованих на формування базових освітніх компетентностей та загальний естетичний розвиток учнів:

- введення учнів у світ добра й краси, відображений у музичних творах, засвоєння ними початкових знань про особливості художньо-образної мови музичного мистецтва;
- розвиток чуттєво-емоційного сприйняття навколишнього світу крізь призму музичного мистецтва, прилучення учнів до животворного джерела людських почуттів і переживань, утілених у музиці;
- збагачення емоційно-естетичного досвіду учнів, підведення їх до осягнення художньо-образної суті музичного мистецтва в його найпростіших втіленнях;
- сприяння розвитку образного мислення, уяви, загальних та музичних здібностей учнів;
- формування здатності до різних видів активної музично-творчої діяльності, опанування елементарними практичними вміннями та навичками;
- формування універсальних (духовних, моральних, громадянських, естетичних) якостей творчої особистості;
- виховання ціннісного ставлення до музичного мистецтва.

Змістове наповнення програми передбачає формування в учнів світоглядних, ціннісно-орієнтаційних, навчально-пізнавальних, творчо-діяльнісних, комунікативних компетентностей, що досягається через сприймання та інтерпретацію творів народного і професійного музичного мистецтва, оволодіння досвідом художньо-практичної діяльності, розвиток творчих здібностей; потреби в міжособистісному спілкуванні та спілкуванні з творами музичного мистецтва.

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

В основу структури програми покладені різні грані музики як єдиного цілого. Тематична структура програми надає можливість об'єднати різні види музичної діяльності учнів (сприймання музики, виконання, засвоєння необхідних музичних понять і термінів, елементарне музикування, інсценування пісень, ритмічна й пластична імпровізація тощо) на одному уроці.

Зміст і послідовність тем визначаються необхідністю розвитку в учнів здатності до співпереживання тих почуттів і станів, що виражає музика; до осягнення художньо-образної суті музичного мистецтва у найпростіших виявах, засвоєння елементів музичної мови; усвідомлення зв'язків музики з життям, набуттям ними практичного досвіду. Уміннями сприймати, аналізувати і виконувати музику учні оволодівають у тісному зв'язку із засвоєнням конкретної теми.

Тематична побудова програми (заснована на музично-педагогічній концепції Д.Б. Кабалевського) пройшла у свій час багаторічну масову експериментальну перевірку в школах України і зарекомендувала себе як найбільш доцільна.

Теми програми мають не тільки навчальний, але й музично-естетичний характер і відкривають можливість досягнення цілісності та єдності навчального процесу не лише в межах одного уроку, але й протягом семестру, навчального року і всього навчального курсу.

Базова програма передбачає свободу творчості вчителя й можливості вибору сучасних педагогічних методик. Тому у варіативних авторських концепціях назви навчальних тем, порядок та обсяг їх подання можуть бути іншими (за умови відповідності Державному стандарту). При цьому мають бути використані твори з основного, додаткового або варіативного матеріалу для слухання і виконання.

ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Клас	Кількість годин
4 клас	35 (із них 4 год – резервний час)
<i>Тема 1.</i> Музика мого народу	16
<i>Тема 2.</i> Музика єднає світ	19

Завдання програми 4-го класу — допомогти учням відчувати красу українського народного музичного мистецтва, осягнути інтонаційні особливості музики українського народу, спільні й відмінні риси народної та професійної творчості; відчувати національну своєрідність, спільне й відмінне в музиці різних народів; підвести учнів до усвідомлення ролі музики як загальнолюдської мови, яка, не потребуючи перекладу, є зрозумілою для людей різних країн.

Особливості організації навчально-виховного процесу

Основні ідеї програми, її тематична побудова й змістовна наповненість визначили особливості організації музично-освітньої діяльності учнів.

Формування музичної культури учнів — основа уроку, його зміст, який може мати різне художньо-педагогічне втілення. Цілісність уроку досягається завдяки єдності всіх складових елементів, оскільки в основу його побудови мають бути покладені не різні види діяльності, а різні грані музики як цілісного явища. Це дає можливість вносити в урок будь-які контрасти, необхідні для підтримання уваги учнів, створювати атмосферу творчої зацікавленості, узгоджувати матеріал програми з рівнем розвитку учнів.

Тематика програми передбачає творчість учителя, який може вносити корективи щодо репертуару (у межах 10%), використовуючи додатковий, варіативний та етнорегіональний матеріал з аналогічними художньо-педагогічними якостями. Критеріями відбору музичного матеріалу є його художня цінність, цікавість для учнів, педагогічна доцільність (чогось навчати), виховна значимість (сприяти вихованню моральних ідеалів і естетичного смаку).

Тематика структура програми створює умови для досягнення цілісності уроку, єдності всіх його складових елементів, оскільки в основу цієї структури покладено не різні види діяльності учнів, а різні грані музики як єдиного цілого.

Відповідно до концепції Д. Кабалевського, проблема сприйняття музики не пов'язується з жодним окремим видом діяльності. Активне сприйняття музики — основа музичного виховання в цілому, усіх його ланок. Підхід до музичного сприймання як основи музичної освіти учнів виводить на перший план завдання аналізу й інтерпретації музичних творів. Емоційне сприйняття музики, роздуми про неї, втілення образного змісту у виконанні створюють можливість оволодівати прийомами порівняння,

аналізу, узагальнення, класифікації різних явищ музичного мистецтва. Поглиблення сприймання у власне музичну сферу має відбуватися природним шляхом — від комплексного жанрово-ситуативного враження до диференційованого сприймання музичних творів. Музичне сприймання як основа всіх інших видів музичної діяльності у цій діяльності й розвивається, забезпечуючи загальний музичний розвиток учнів.

Музичний репертуар програми не прив'язаний до видів діяльності, а поданий з метою розкриття навчальної теми. Водночас у центрі уваги вчителя має бути музичний твір, сприйняття (осягнення) якого припускає спів (хоровий, ансамблевий, сольний), пластичне інтонування, музично-ритмічні рухи, гру на дитячих музичних інструментах, ігрове чотирируччя, інсценування пісень, казок, музичних «програмних» творів у контексті навчальної теми.

У програмі особливе місце відводиться хоровому співу, природному способу вираження естетичних почуттів. Навчання співу має бути тісно пов'язане з розвитком музичних здібностей і сприяти активному, зацікавленому й творчому ставленню учнів до музики. *Творча діяльність* учнів може виявлятися в розмірковуваннях про музику, в імпровізації пісенних мелодій (мовній, вокальній, ритмічній, пластичній), створенні нескладних мотивів, інсценуванні сюжетів пісень, складенні елементарних танців, темброво-ритмічних супроводів, у малюнках, доборі музичних колекцій для домашньої фонотеки тощо.

Передбачене програмою *виконання музично-ритмічних рухів*, спрямованих на пластичне вираження змісту музики (пластичне інтонування, вільне диригування, танцювальні рухи, крокування, «гра» на уявних музичних інструментах тощо), має розвивати музичні здібності учнів, їхню здатність емоційно й свідомо сприймати музику. Однією з форм виконавської діяльності учнів запропоновано гру *на елементарних музичних інструментах*, що сприятиме розвитку музичного слуху, уміння розрізняти ритмічні, темброві та динамічні особливості звучання.

Передбачений програмою резервний час може використовуватися вчителем для тематичної атестації учнів, проведення узагальнюючих уроків, уроків-концертів тощо.

Основним видом домашніх завдань із предмета мають бути завдання слухати музику в навколишньому середовищі та розповідати про свої враження на уроках. Доцільно рекомендувати учням слухати і дивитися протягом тижня певні музично-пізнавальні радіо- і телепередачі.

Реалізації завдань навчальної програми сприятиме позаурочне спілкування учнів із музикою: участь у музично-виховних заходах, роботі музичних гуртків, відвідування концертів і спектаклів для дітей, домашнє музикування тощо.

**Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів 4 класу
35 годин (1 година на тиждень), з них 4 години — резервний час**

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>ТЕМА 1. МУЗИКА МОГО НАРОДУ</p> <p>Роль музики в житті народу. Зв'язок музики з життям і побутом людини. Джерела і традиції української народної музичної творчості. Інтонаційні особливості, своєрідність музичного надбання українського народу. Спільне і відмінне в народній та професійній творчості. Професійна музика в народному дусі. Колискова пісня. Дитячий фольклор (дражнилки, лічилки, забавлянки). Календарно-обрядові пісні: жниварські пісні (зажинкові, власне жниварські, обжинкові), колядки і щедрівки, їх особливості. Жартівливі й жартівливо-танцювальні пісні, коломийки. Троїсті музики. Історичні пісні, українська народна дума. Ліричні пісні. Найхарактерніші риси української народної музики: наспівність, яскрава емоційність, ліричність. Українська народнопісенна творчість як джерело професійної музики та окраса духовної культури.</p> <p>Основні поняття і терміни: <i>календарно-обрядова пісня, колядка, щедрівка, жартівливо-танцювальна пісня, коломийка, історична пісня, дума, лірична пісня.</i></p>	<p>16 годин</p> <p><i>Учень/учениця має уявлення про:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • зв'язок музики з життям народу; • джерела і традиції української народної музичної творчості; • найхарактерніші риси української народної музики; • спільне й відмінне в народній та професійній творчості; • професійну музику в народному дусі; • колискові пісні й дитячий фольклор; • календарно-обрядові пісні; • троїсті музики як тип інструментального ансамблю; • жартівливі й жартівливо-танцювальні пісні, коломийки; • історичні та ліричні пісні; • українську народну думу;

Виконавська і творча діяльність

Виконання пісень різного змісту і характеру. Пластичне інтонування і виконання ритмічно-танцювальних рухів. Створення темброво-ритмічних супроводів до пісень і танців. Виконання пісень із підголосками. Театралізація дитячих музичних розваг (дражнілок, лічилок, забавлянок).

Основний матеріал для сприймання

М. Вербицький. «Ще не вмерла Україна»; Державний гімн України (*участь у виконанні*); українська народна пісня «За світ встали козаченьки»; М. Лисенко. Увертюра до опери «Тарас Бульба»; українські народні думи «Іван Богун», «Пісня про Байду», «Дума про козака Голоту»; М. Калачевський. «Українська симфонія» (I ч.); М. Лисенко. «Елегія», «Зоре моя вечірняя» (*зіставлення композиторської пісні Я. Степового і народної*); українські колискові пісні «Повішу я колисочку», «Ой ходить сон коло вікон»; К. Стеценко. «Вечірня пісня»; українські троїсті музики (*на вибір учителя*); Л. Колодуб. «Троїсті музики»; Г. Майборода. «Гуцульська рапсодія»; українські шедрівки «Чи дома, дома», «Слава нашим господарям»; К. Меладзе. «Квітка-душа» (*у виконанні Ніни Матвієнко*).

Додатковий матеріал для сприймання

В. Філіпенко. «Поле моє, поле»; українська історична пісня «Ой на горі та жінці жнуть»; М. Лисенко. Хор «Гей, не дивуйте» з опери «Тарас Бульба»; українські народні думи «Пісня про Устима Кармелюка», «Батьку Хмелю»; В. Кушпет. «Кобзарська дума»; Д. Бортнянський. Соната до-мажор; Л. Ревуцький. Друга симфонія (II і III ч.); В. Лепешко. «Кобзарська слава»; М. Вериківський. «Пісня кобзаря» з опери «Гайдамаки»; український народний танець «Метелиця»; К. Данькевич. «Метелиця» з балету «Лілея»; С. Гулак-Артемівський. «Танці з опери «Запорожець за Дунаєм».

Варіативний матеріал для сприймання

Вокальні й інструментальні обробки українських народних пісень і танців, троїсті музики (*за вибором*); пісні сучасних українських композиторів; І. Шамо. «Гуцульські акварелі» (*фрагмент*); фрагменти дитячих опер за вибором (М. Лисенко. «Коза-дереза», «Пан Коцький»; М. Коваль. «Вовк і семеро козенят»; К. Стеценко. «Лисичка, Котик і Півник», «Івасик-Телесик»); Ю. Щуровський. «Музичний калейдоскоп» («Волинка», «Шарманка» та ін.); Г. Майборода. «Гуцульська рапсодія»; І. Шамо. Прелюдія фа-дієз мінор, «Картини російських живописців» (*за вибором*); П. Чайковський. «Підсніжник», «Думка»; М. Калачевський. «Українська симфонія» (II ч.); Симфонія невідомого автора початку XIX століття (*фінал*); М. Лисенко. «Баркарола», хор «А вже весна» з опери «Зима і весна»; А. Штогаренко. «Вірменські ескізи»; Б. Фільц. «Весняне рондо»; Л. ван Бетховен. «Турецький марш», «Варіації на українські теми»; Є. Адамцевич. «Запорозький марш»; українські колядки, шедрівки за вибором.

називає:

- музичні твори, що звучали у класі, та їх авторів;

порівнює:

- народні й професійні пісні;

обґрунтовує:

- належність пісні до народної, професійної або професійної в народному дусі;

висловлює:

- власне ставлення до змісту музичних творів;

вміє:

- оцінювати спів власний та однокласників;

виразно виконує:

- пісні, дотримуючись основних правил співу;

користується:

- музичною термінологією (у межах програмового матеріалу);

дотримується правил:

- поведінки у класі, на концерті, в театрі;
- слухання музики, співу.

<p>Основний матеріал для виконання</p> <p>М. Ведмедеря. «Це моя Україна»; українські народні пісні «Вийшли в поле косарі», «Ой на горі та женці жнуть»; «Котику сіренький»; П. Майборода. «Пісня допитливих» із кінофільму «Абітурієнтка»; Л. Попернацький. «Україно-світ»; українські щедрівки «Ой рано-рано кури запіли», «Прийшли щедрувати»; українська народна пісня «Забілів від снігу гай».</p> <p>Додатковий матеріал для виконання</p> <p>М. Мельник. «Україно-дівчино»; М. Рожко. «Рідня»; українські жниварські пісні «В понеділок раненько», «А вже сонце котиться»; М. Ведмедеря. «Здрастуй, вересень»; Л. Дичко. «Сонце і ледачий учень»; О. Лобова. «Прощання з журавлями»; А. Мігай. «Сім нот»; М. Іванников. «Відлетіли журавлі»; В. Мураделі. «Шкільна стежинка»; українська народна пісня «Ой гиля, гиля, гусоньки, на став»; М. Рожко. «Радість»; О. Янушкевич. «Дитинства світ»; М. Катричко. «Рідна мова»; Б. Лепкий. «Тіштеся, діти»; Т. Попатенко. «Новорічна полька»; українські колядки та щедрівки «Ой чи є, чи нема»; «Котився хміль з-під города»; «Місяченьку, мій братику»; «Тече річка невеличка».</p> <p>Матеріал для музикування та виконання в русі</p> <p>Троїсті музики (<i>на вибір учителя</i>); українські народні пісні «Танцювати починаймо», «Сіяв мужик просо»; прикарпатська коломийка; Ю. Рожавська. «Коломийка»; українські народні пісні-ігри в обробці Ж. Колодуб «Фрікель, нікель», «Йшла зозуля мимо саду», «Котилася торба»; українська народна пісня в обробці М. Леонтовича «Коза»; В. Верховинець. Вертеп. Пісня-гра «Маланка».</p>	
<p>ТЕМА 2. МУЗИКА ЄДНАЄ СВІТ</p> <p>Спорідненість музики слов'янських народів. Спільні властивості українських і російських протяжних ліричних пісень: наспівність, широке розгортання мелодії, розспівування складів, підголоскове багатоголосся, відносно вільний рух голосів. Спільні й відмінні риси в танцювальній музиці слов'янських народів. Жанр обробки народних пісень. Пісні весняного календарного циклу. Календарно-обрядові пісні як основа музичного мистецтва слов'янських народів. Музика Балтії, Закавказзя, Середньої Азії, Європи та світу. Взаємовплив і взаємозбагачення музики різних народів. Роль композиторів у встановленні зв'язків між музикою різних народів.</p> <p>Основні поняття і терміни: мазурка, полька, баркарола, розспів, підголоскове багатоголосся.</p>	<p>19 ГОДИН</p> <p><i>Учень/учениця має уявлення про:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • спорідненість музики слов'янських народів; • спільні властивості українських і російських протяжних ліричних пісень; • спільні й відмінні риси в танцювальній музиці слов'янських народів; • взаємовплив і взаємозбагачення музики різних народів; • роль композиторів у встановленні зв'язків між музикою різних народів; • календарно-обрядові пісні як основу музичного мистецтва слов'янських народів;

<p>Виконавська і творча діяльність</p> <p>Виконання пісень різного змісту і характеру. Пластичне інтонування і виконання ритмічно-танцювальних рухів. Створення темброво-ритмічних супроводів до пісень і танців.</p> <p>Основний матеріал для сприймання</p> <p>Українська народна пісня «Реве та стогне Дніпр широкий»; П. Чайковський. Фінал Першого концерту для фортепіано з оркестром (<i>фрагмент</i>); О. Хромушин. «Фантазія на теми українських народних пісень»; Р. Щедрін. «Пустотливі частівки»; білоруська народна пісня «Бульба»; К. М'ясков. «Білоруський танець», народні танці «Молдовеняска»; «Лезгинка»; А. Хачатурян. Гопак із балету «Гаяне»; Д. Гершвін. «Колискова» з опери «Поргі та Бесс»; болгарська народна пісня «Посадив я полин»; М. Глінка. «Венеціанська ніч»; М. Лисенко. «Баркарола»; В.А. Моцарт. Варіації на тему французької пісні; С. Рахманінов. «Італійська полька»; З. Кодай. «Чардаш»; Й. Брамс. Угорський танець №2; В.А. Моцарт. Рондо в турецькому стилі; українська народна пісня «Їхав козак за Дунай»; Л. ван Бетховен. Варіації на українські теми; Д. Кабалевський. Варіації на японську народну тему; Ф. Шопен. Мазурка ля-мінор; Я. Сібеліус. «Фінляндія»; Д. Кабалевський. «Празький концерт».</p> <p>Додатковий матеріал для сприймання</p> <p>С. Рахманінов. Третій концерт для фортепіано з оркестром (<i>фрагмент</i>); Л. Колодуб. «Троїсті музики»; К. М'ясков. «Литовський танець», «Туркменський танець»; латиська народна пісня «Вій, вітерець», литовська народна пісня «Добрий мірошник»; естонський народний танець «Тульяк»; А. Штогаренко. «Вірменські ескізи»; В.А. Моцарт. Симфонія соль-мінор (<i>перша частина, фрагмент</i>); Є. Станкович. Купальський танок «Марина».</p> <p>Варіативний матеріал для сприймання</p> <p>Український фольклор, пісні й танці різних народів світу (<i>за вибором</i>); А. Вівальді. «Зима» (<i>фрагмент</i>); О. Аляб'єв. «Соловей»; В.А. Моцарт. «Романс» із «Маленької нічної музики»; П. Чайковський. «Танець феї Драже» з балету «Лускунчик», «Танець маленьких лебедів» із балету «Лебедине озеро»; Четверта симфонія (<i>фрагмент фіналу</i>); Й.С. Бах. Прелюдії до-мажор, до-мінор (з І т. «Добре темперованого клавіру»); Ф. Шопен. Прелюдії №№ 4, 7 (<i>або інші фортепіанні мініатюри за вибором</i>); Н. Паганіні. «Кампанелла», Каприс №24; К. Дебюссі. «Маленький пастух», «Ляльковий кек-уок» (із сюїти «Дитячий куточок»); К. Сен-Санс. «Карнавал тварин» (<i>за вибором</i>); Й. Гайдн. Симфонії «Сюрприз», «Годинник» (<i>фрагменти</i>); М. Глінка. «Іспанська увертюра» № 1; Ж. Бізе. «Хабанера» з опери «Кармен»; П. Чайковський. «Підсніжник», «Неаполітанська пісенька», «Неаполітанський танець», Перший концерт для фортепіано з оркестром (<i>фінал</i>); О. Аляб'єв-Ф. Ліст. «Соловей»;</p>	<p><i>називає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • музичні твори, що звучали у класі, та їх авторів; <p><i>порівнює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • музику різних народів; <p><i>обґрунтовує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • належність пісні до музичного надбання певного народу; <p><i>висловлює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • власне ставлення до народної музики різних народів; <p><i>вміє:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • оцінювати спів власний та однокласників; <p><i>виразно виконує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пісні, дотримуючись основних правил співу; <p><i>користується:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • музичною термінологією (у межах програмового матеріалу); <p><i>дотримується правил:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поведінки у класі, на концерті, в театрі; • слухання музики, співу.
--	--

<p>С. Рахманінов. «Богородице, діво, радуйся», «Рапсодія на тему Паганіні»; Й.С. Бах-Ш. Гуно. «Аве Марія»; Г. Аллегрі. «Мізерере»; А. Вівальді. «Гроза»; В. Мей. «Шторм»; Л. ван Бетховен. «Турецький марш»; В.А. Моцарт. «Турецький марш»; Й. Штраус. «Російський марш»; А. Хачатурян. «Гопак» з балету «Гаяне»; М. Сільванський. Варіації на тему української народної пісні «А вже весна»; Л. Ревуцький. «Веснянка»</p>	
<p>Основний матеріал для виконання</p> <p>М. Глінка. «Гуде вітер вельми в полі»; українська народна пісня «Вийди, вийди, Іванку»; російська народна пісня «Вниз по матушке по Волге»; Г. Гусейнлі. «Курчатка»; Е. Гріг. «Захід сонця»; чеська народна пісня «Полька»; французька народна пісня «Пастух»; індонезійська народна пісня «Прогулянка з батьком»; японська народна пісня «Вишня»; польська народна пісня «Жайворонок»; В. Таловиря. «Рідній вчительці».</p>	
<p>Додатковий матеріал для виконання</p> <p>Російська народна пісня «Со вьюном я хожу»; латиська народна пісня «Півник»; естонська народна пісня «Зозуля»; грузинська народна пісня «Світлячок»; туркменська народна пісня «Метелик»; О. Янушкевич. «День народження у мами»; українські народні пісні «Янчику-білоданчику», «Прийшла весна з квітами», «Ой весна, весна, та й весняночка»; німецька народна пісня «Музиканти»; А. Житкевич. «Перестук»; Р. Бойко. «Річкова прохолода» із циклу «Пісні в стилі різних народів».</p>	
<p>Варіативний матеріал для виконання</p> <p>Українські народні пісні, веснянки та гаївки («Соловеечку, сватку, сватку», «А вже весна» та ін.); Б. Савельєв. «Із чого складається світ?», «Справжній друг»; естонська народна пісня «Хор нашого Яна»; російська народна пісня «У полі береза стояла»; литовська народна пісня «Добрий мірошник»; французька народна пісня «Каде Руссель»; С. Соснін. «Сонячні краплини»; Р. Паулс. «Золоте весілля»; М. Лисенко. «А вже весна, а вже красна»; Є. Бондаренко. «Співаночка-весняночка»; О. Злотник. «Мамина пісня»; М. Ведмедеря. «Молитва», «Це моя Україна»; Є. Карпенко. «Зернятко»; В.А. Моцарт-Б. Фліс. «Колискова»; А. Житкевич. «Сопілочко з бузини»; В. Шаїнський. «Чого вчать у школі»; І. Кириліна. «Засмутилось кошеня»; М. Катричко. «Найкраще місце на землі»; пісні з мультфільмів <i>(за вибором)</i>.</p>	
<p>Матеріал для музикування та виконання в русі</p> <p>Троїсті музики <i>(на вибір учителя)</i>; російські народні пісні «Со вьюном я хожу», «Светит місяц»; білоруський народний танець «Бульба»; білоруська народна пісня «Савка і Гришка»; грузинський танець «Лезгинка»; узбецька народна пісня-танець «Мавриги»; українські народні пісні «Янчику-білоданчику», «Прийшла весна з квітами», «Ой весна, весна, та й весняночка».</p>	

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ

І СЕМЕСТР. МУЗИКА МОГО НАРОДУ							
№ п/п	Тема уроку	Основні поняття для засвоєння	Матеріал для музичного сприймання	Матеріал для виконання	Твори для музикування і виконання в русі	№ сторінки	Дата
1.	Музика рідного краю	Символи України, Державний гімн України, музика професійна, народна та професійна в народному дусі	М. Вербицький. «Ще не вмерла України»; Державний гімн України (участь у виконанні)	М. Ведмедеря. «Це моя Україна»	Танок під пісню «Це моя Україна»	19	
2.	Грають троїсті музики	Роль музики в житті народу. Троїсті музики. Джерела і традиції української народної музичної творчості	Українські троїсті музики (на вибір учителя); Л. Колодуб. «Троїсті музики»	М. Ведмедеря. «Це моя Україна»	Троїсті музики	23	
3.	Календарно-обрядові пісні. Жниварські пісні	Календарно-обрядові пісні. Жниварські пісні (зажинкові, власне жниварські, обжинкові). Особливості жанру жниварських пісень	В. Філіпенко. «Поле моє, поле»; жниварські пісні	Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі»	Українська народна пісня «Сіяв мужик просо»	27	
4.	Музика в побуті	Зв'язок музики з життям і побутом людини	Українська народна пісня «Дівка в сінях стояла»; М. Калачевський. «Українська симфонія», II частина	Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі»	Музична гра «Хто кого перетанцює?»	30	
5.	Колисала мене мати	Інтонаційні особливості, своєрідність музичного надбання українського народу, особливості колискової пісні	Українські колискові пісні «Повішу я колисочку», «Ой ходить сон коло вікон»	Українська народна пісня «Котику сіренький»	Музична гра «Пташка»	33	
6.	Співають діти	Дитячий фольклор (дражнилки, лічилки, забавлянки)	Дитячий фольклор	О. Янушкевич. «Дитинства світ»	Українська народна пісня-гра в обробці Ж. Колодуб «Котилася торба»	37	

№ п/п	Тема уроку	Основні поняття для засвоєння	Матеріал для музичного сприймання	Матеріал для виконання	Твори для музикування і виконання в русі	№ сторінок	Дата
7.	Українці жартують і танцюють	Жартівливі й жартівливо-танцювальні пісні, коломийки	Народна коломийка; Симфонія невідомого автора початку XIX століття (фінал)	О. Янушкевич. «Дитинства світ»	Жартівливі танці, козачок. Коломийка.	40	
8.	Музика в житті народу (урок узагальнення знань)	Підсумок знань	Музична вікторина	Виконання вивчених пісень	Танцювальні перевтілювання	43	
9.	Українська народна дума	Українська народна дума. Кобзар – народний співець, виконавець дум. Музичні інструменти кобзарів. Особливості жанру народної думи	Українські народні думи «Іван Богун», «Пісня про Байду», «Дума про козака Голоту» (фрагменти); М. Вериківський. «Пісня кобзаря» з хорової поеми «Гайдамаки»	Українська народна пісня «Ой на горі та жінці жнуть»	Українська народна пісня «Ой на горі та жінці жнуть»	47	
10.	В піснях історія народу	Особливості історичних пісень. Козацтво, гетьмани України	Українська народна пісня «Ой на горі та жінці жнуть»	Українська народна пісня «Ой на горі та жінці жнуть»	Танцювальна естафета	50	
11.	Лірична пісня народу	Ліричні пісні. Найхарактерніші риси української народної музики: наспівність, яскрава емоційність, ліричність	Українські ліричні пісні; Г. Майборода. «Гуцульська рапсодія» (фрагмент); І. Шамо. «Гуцульські акварелі» (фрагмент)	В. Мураделі. «Шкільна стежинка»	Музична гра «Іди, іди, дощику»	53	
12.	Народна й професійна музика	Спільне і відмінне в народній та професійній творчості	М. Лисенко. «Елегія»; українська народна пісня «Зоре моя вечірняя» (фрагмент); Я. Степовий, сл. Т. Шевченка. «Зоре моя вечірняя» (фрагмент)	В. Мураделі. «Шкільна стежинка»	Музична гра «Повітряні кульки»	56	

I СЕМЕСТР

Тема 1. МУЗИКА МОГО НАРОДУ

УРОК 1

Тема. Музика рідного краю.

Мета. Ознайомити з особливостями музики рідного краю та з поняттями різновидів музики: «професійна», «народна», «професійна в народному дусі»; розглянути державні символи України, ознайомити з історією створення Державного гімну країни, надати знання про особливості гімну як музичного жанру.

Розвивати вміння учнів уважно слухати музику та висловлювати власні враження від прослуханого твору, розвивати вміння на слух визначати засоби музичної виразності творів, розвивати вміння повторювати мелодичний малюнок пісень. Виховувати любов до української музики та до головної пісні країни, виховувати інтерес до виконання творчих музичних завдань.

Тип уроку: комбінований, урок введення в тему.

Обладнання: музичний інструмент, програвач, мультимедійна дошка, ілюстрації до музичного твору та пісні або мультимедійна презентація, портрети поета П. Чубинського та композиторів М. Вербицького, М. Ведмедері.

Основні поняття для засвоєння: різновиди музики: професійна, народна, професійна в народному дусі, гімн, державні символи.

Твори, що вивчаються на уроці:

- Державний гімн України (слова П. Чубинського, музика М. Вербицького) у виконанні Національного академічного народного хору України ім. Г. Вірьовки та Національного симфонічного оркестру України.
- «Це моя Україна» (слова А. Камінчука, Г. Осадко, музика М. Ведмедері).

Хід уроку

1. Вхід під пісню «Це моя Україна». Організаційний момент. Мотивація до навчання.

Вчитель пропонує завітати до Країни музичного мистецтва та дізнатися про співучу державу, в якій ми усі живемо.

2. Новий матеріал для засвоєння. Бесіда з учнями про музичну культуру рідного краю.

— Авторами музичних творів зазвичай є професійні музиканти — композитори. Але серед безлічі музичних творів є й такі, автори яких невідомі. Такі твори називаються народними, бо їхнім творцем є сам народ. Іноді композитори створюють музичні твори, які написані на основі народної музики або подібної до неї. Це — музичні твори в народному дусі.

Музичний словничок

Професійна музика — це музика, створена композитором і виконана професійними виконавцями.

Народна музика — музика, створена народом, її автори — невідомі. До неї належать вокальні та інструментальні мелодії, що від найдавніших часів існування певного народу переходять з одного покоління до наступного шляхом усної передачі.

Професійна музика в народному дусі — музика, написана композитором на основі народних мелодій чи схожа на народну музику.

Дата

Клас

Додатковий матеріал

до уроку

3. Робота зі схемою.

4. Розповідь про українську народну музику та її особливості.

— У житті кожного народу музика відіграє важливу роль. Пісні розповідають про історію народу, передають національний колорит, малюють образи природи. Пісня, мова, народний одяг, побут — усе це перебуває в нерозривному зв'язку з конкретним місцем на землі.

Українська народна музична культура має давні традиції та цікаву історію. Із сивої давнини українці оповідали в піснях про своє життя та любов до рідного краю.

А чи знаєте ви, що наша Батьківщина вважається найспівучішою країною?

У народній пам'яті музика і тексти пісень зберігаються дуже довго. До нас дійшли навіть твори, які звучали кілька століть тому!

Джерелами народної творчості завжди були традиції, обряди та побут людей.

5. Виконання I куплету гімну під фонограму.

6. Бесіда з учнями про державні символи та Державний гімн України.

— У кожного народу є своя головна пісня — гімн. Сьогодні, мабуть, важко знайти українця, який би не знав гімну України. Прапор, герб та гімн є символами нашої країни.

Послухайте вірші про державні символи України.

ПРАПОР

Синій, як море, як день, золотий —
з неба і сонця наш прапор ясний.
Рідний наш прапор високо несім!
Хай він, уславлений, квітне усім!

Олександр Олесь

ГЕРБ

Наш герб — тризуб,
це воля, слава й сила;
наш герб — тризуб.
Недоля нас косила,
та ми зросли, ми є,
ми завжди будем,
добро і пісню несемо
ми людям.

Наталка Поклад

Доля багатьох пісень схожа на долю нашого народу. Коли він оживав, воскресав — оживали і його пісні. Коли людей гнітила неволя — народна душа наче ховалася, але ніколи не вмирала. Багато патріотичних пісень продовжували існувати нелегально, вселяючи у серця віру в краще майбутнє. Їх суворо забороняли, але знищити не змогли. Це стосується і пісні «Ще не вмерла України».

Державним гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького зі словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського. Уперше гімн з нотним текстом надрукували у 1865 р.

7. Музичне сприймання. *Муз. М. Вербицького, сл. П. Чубинського. Державний гімн України у виконанні Національного заслуженого академічного народного хору України ім. Г. Вірьовки та Національного симфонічного оркестру України.*

8. Аналіз музичного твору.

- Поділіться своїми враженнями від твору.
- У чому особливість гімну нашої держави? Розкажіть про характер твору.
- Хто виконував гімн України?
- Які інструменти звучали у творі?
- Які риси характеру українців передає гімн?
- Чи сподобався вам цей твір? Чим саме?

Музичний словничок

Гімн — головна пісня держави. Разом із гербом та прапором є державним символом України.

9. Фізкультхвилинка «Танцюємо сидячи».

10. Повторення правил співу. Розспівування. Поспівка. Вправи для розвитку музичного слуху та голосу (за вибором вчителя).

11. Розучування пісні. «*Це моя Україна*» (слова А. Камінчука, Г. Осадко, музика М. Ведмедері).

Знайомство з піснею та її змістом.

Розучування мелодії першого куплету та приспіву.

Виконання першого куплету й приспіву під акомпанемент інструмента.

12. Ігровий майданчик.

Виконання танцювальних вправ під музику пісні на ігровому майданчику.

Завдання: стати в коло, взявшись за руки, та виконувати пісню «Це моя Україна». Спробувати створити власний таночок, який буде передавати характер пісні.

13. Узагальнення вивченого матеріалу. Рефлексія.

- Які різновиди музики вам відомі?
- Чим відрізняються українські народні твори від професійних творів композиторів?
- Які державні символи України ви знаєте? Розкажіть про них.

14. Домашнє завдання.

- Послухайте вдома музичний альбом. Чи будуть серед пісень, уміщених у ньому, професійні та народні твори? Створіть малюнок під назвою «Я люблю співучу Україну».

15. Вихід з класу під пісню «Це моя Україна».

16. Для допитливих — виконання творчого завдання.

Малюнок «Я люблю співучу Україну»

- Підготуйте папір і кольорові олівці. Виконайте малюнок, передайте в ньому вашу любов до музичної культури рідного краю (це можуть бути символи держави, зображення краєвидів країни, козаків, народних героїв тощо.)

Зробіть напис на малюнку: «Я люблю співучу Україну», додайте до нього музичні символи (зображення ноток, скрипкового ключа та інше).